

Nr 252.

Av herr **Julin**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse angående vissa ändringar i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 266) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer.

När man år 1923 beskar statstjänstemännens dyrtidstillägg och gjorde dem (nedom en viss maximigräns) proportionella mot vederbörandes avlöning innebar detta en relativt starkare beskärning för de små inkomstagarna än för de större. Även för pensionärerna sökte man samtidigt lägga dyrtidstillägget proportionellt mot deras inkomst från staten, men fann på goda grunder att ett rent proportionellt dyrtidstillägg »skulle ha medfört en alltför betydande sänkning av de förut utgående tilläggsbeloppen för innehavare av lägre pensioner». Därför sattes dyrtidstillägget proportionellt icke till pensionsbeloppet utan till ett »tilläggsunderlag» som konstrueras sålunda

per månad	För ett pensionsbelopp (p) utgöres tilläggs- underlaget av
under 50 kronor	$1.6 \times p.$
50—120 »	$p. + 30.$
120—150 »	150.
150—400 »	p.
över 400 »	400.

Härigenom beredes en högre kompensation åt innehavare av låga pensioner. Då undertecknad anslutit sig till dem, som yrka på att jämväl dyrtidstillägget för befattningshavare skall beräknas efter en metod, som bättre tillgodoser de mindre inkomstagarna, har jag givetvis med tillfredsställelse hälsat, att Kungl. Maj:t i sin proposition nr 43 till årets riksdag behållit nuvarande beräkningssätt för dyrtidstillägg å statspensioner, och skulle beträffande dessa kunna inskränka mig till att för närvarande yrka allenast, att samma metod att fixera procenttalet för tilläggets beräkande, som nu är fastställd alltfört må få gälla. De skäl som i motion I: 201 äro anförda mot en sänkning av dyrtidstillägget för befattningshavare gäller i huvudsak även pensionärer, och jag tillåter mig åberopa vad där anförts.

Mot en detaljbestämmelse i fråga om konstruktionen av dyrtidstilläggen å pensioner kvarstår emellertid sedan förra året en anmärkning obesvarad,

vilken jag anhåller att i detta sammanhang få på nytt framföra. Den gäller det sätt på vilket man söker tillrättalägga vissa ojämnheter i avlöningsskalorna vid övergång från gammal till ny lönestat och av sådan övergång betingad ojämnhet mellan reglerad och oreglerad pension.

I en var av tre nu gällande författningar om statliga dyrtidstillägg löses denna fråga på olika sätt. Jag åberopar här 1923 års kungl. kungörelse 265, om dyrtidstillägg å avlöning, kungl. kungörelse 266 om dyrtidstillägg å pension och kungl. kungörelse 267 om dyrtidstillägg å änkepension.

Kungl. kungörelse 265 § 4, 2 stadgar, att den, som i reglerad avlöning plus reglerat dyrtidstillägg skulle erhålla mindre inkomst, än han skulle ha fått, om han kvarstått på gammal stat och uppburit oreglerad avlöning plus oreglerat dyrtidstillägg, får uppbära skillnaden mellan de båda slagen av inkomst i form av personligt dyrtidstillägg.

Kungl. kungörelse 266, § 6, 1 löser motsvarande fråga på motsatt sätt och stadgar, att den, som åtnjuter oreglerad pension plus oreglerat dyrtidstillägg och dessas summa skulle komma att överstiga vad f. d. innehavare av motsvarande befattning kan uppbära i reglerad pension plus reglerat dyrtidstillägg, den får finna sig i, att hans dyrtidstillägg *minskas* med skillnaden mellan de båda inkomstbeloppen.

Kungl. kungörelse nr 267 slutligen lämnar denna fråga olöst och tillåter därför, att en reglerad änkepension plus reglerat dyrtidstillägg får bli lägre än en oreglerad änkepension plus oreglerat dyrtidstillägg.

Det synes uppenbart, att de två sistnämnda författningarna borde ändras till överensstämmelse med den förstnämnda, ett yrkande som jag så mycket hellre vill göra som man för rättmätigheten och lämpligheten av bestämmelserna i kungl. kungörelse nr 265 § 4, 2 kan åberopa 1923 års riksdags uttalande. Sagda riksdag hade nämligen anledning att efter det anordningen tillämpats ett antal år på nytt pröva dess behörighet, enär Kungl. Maj:t i proposition nr 2: 1923 ifrågasatt slopande av det personliga dyrtidstillägget. Riksdagens undersökning visade emellertid att redan det, att dess borttagande skulle medföra alltför kännbara reduktioner för de berörda befattningshavarna talade mot den föreslagna åtgärden och förklarade sig anse, att dessa tillägg alltjämt böra bibehållas.

Vid samma riksdag väcktes genom motionen nr 209 i första kammaren förslag om, att gränfallen mellan gammal och ny stat, jämväl då de avsågo pensionärer, skulle regleras på samma sätt som för befattningshavare, varigenom dels pensionären på gammal stat skulle få fulla det dyrtidstillägg, som kunde komma att bestämmas svara mot hans tjänstegrad, dels pensionären på ny stat i samma grad icke genom nedskärning av det nya dyrtidstillägget skulle komma att få lägre sammanlagd inkomst än sin kamrat på gammal stat.

Bankoutskottet behandlade denna fråga i sitt utlåtande nr 60 och utskottets majoritet nöjde sig med att hänvisa till den kommitté, på vars

förslag gällande bestämmelser tillkommit i syfte, som det säges, »att förhindra att i samma befattning äldre pension jämte dyrtidstillägg skulle kunna överstiga reglerad pension jämte dyrtidstillägg.» Mitt syfte var och är givetvis detsamma, men min lösning av frågan är, att man i nödig mån höjer den reglerade pensionens dyrtidstillägg, lämpligast genom ett personligt dyrtidstillägg på samma sätt som sker i likartat fall för befattningshavare.

Två medlemmar av utskottet delade min uppfattning och reserverade sig och vid debatten i andra kammaren medgav utskottets ordförande, att frågan inom utskottet syntes tveksam och han ville gärna understryka det önskemålet »att Kungl. Maj:t till ett kommande år måtte undersöka, huruvida icke en omläggning kan ske efter sådana grunder, som i reservationen angivits».

Så vitt framgår av propositionen nr 43 till årets riksdag, har ingen undersökning av dessa frågor ägt rum. I varje fall föreslås icke någon ändring av vad nu gäller. Då det i år är tillfälle att vid en avsevärt tidigare tidpunkt än i fjol ställa yrkande i ärendet, vill jag begagna mig härav i förhoppning, att vederbörande utskott må kunna göra nödiga undersökningar.

I år föreligger också material för bedömande av, hur de här omhandlade reglerna eller rättare frånvaron av regler verka på *dyrtidstilläggen å änkepensioner*. Jag bifogar som bilaga två tabeller, utvisande de belopp av änkepension och dyrtidstillägg därå, som för närvarande utgå från civilstatens änke- och pupillkassa (bil. 1) och från statens järnvägars änke- och pupillkassa (bil. 2).

Av den första tabellen framgår, hurusom i regel de reglerade nya änkepensionerna med sitt reglerade dyrtidstillägg giva mindre behållen inkomst än de oreglerade gamla änkepensionerna med oreglerat dyrtidstillägg, ett förhållande som givetvis svär mot avsikten med regleringen av pensionerna och den högre avgiftsbörda, på vilken den nya änkepensionen grundats.

Den andra tabellen visar det egendomliga läge, vari statens järnvägars änkepensionering råkat. Vederbörande kassa har genomfört en pensionsreglering från och med den 1 januari 1924, varigenom dess änkepensioner anses avpassade efter de förhöjda pensionsunderlag, som för befattningshavare blivit gällande enligt lagen den 4 juni 1920 (nr 254). I anledning härav skall från och med i år på dessa änkepensioner utgå reducerat dyrtidstillägg, vilket haft till följd att, såsom tabellen utvisar, den behållna inkomsten i ett flertal fall blivit mindre än förr, då man uppbar oreglerad änkepension och på denna fick räkna oreducerat dyrtidstillägg.

Även beträffande det slag av pensioner varom nu talas, skulle en utjämning av gränfallen vid övergång från gammal till ny stat kunna ske genom införande av personliga dyrtidstillägg.

Då det, så vitt kan bedömas av det material som står mig till buds, emellertid vill synas som om den påtalade oegentligheten ifråga om änke-

pensionerna gäller större delen av alla pensionstagare och ej, som fallet är i fråga om de f. d. befattningshavarna, blott några undantagsfall, vill jag ifrågasätta om här ej främst borde ändras på de grunder, efter vilka de reglerade dyrtidstilläggen reduceras i förhållande till de oreglerade. Medan man för närvarande använder procenttal, som ligga 13 enheter från varandra för att beräkna den ena eller andra änkepensionen (och Kungl. Maj:t i proposition nr 44 föreslår att de skola ligga 12 enheter från varandra) synes det rimligt att, då denna stora skillnad ger så ojämna resultat som tabellerna angiva, man sammanförde dessa procenttal högst väsentligt så att i flertalet fall innehavaren av den reglerade änkepensionen finge en högre inkomst än innehavaren av en oreglerad. Därefter kunde för undantagsfallen införas det personliga dyrtidstillägget som regulator efter mönster, av vad som gäller för befattningshavarnas dyrtidstillägg.

Jag har ansett skäl vara att behandla båda dessa pensionsfrågor i ett sammanhang, ehuru jag givetvis kommer att framföra mitt yrkande beträffande änkepensionerna i en i anslutning till proposition nr 44 väckt särskild motion.

På grund av vad sålunda anförts, får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen

dels ville avslå Kungl. Maj:ts förslag om ändring av kungl. kungörelsen den 15 juni 1923, nr 266, i vad förslaget avser annat än § 8 av kungörelsen, där det samma dock bör jämkas efter nu gällande bestämmelser i § 5

dels vidtaga sådan ändring i sagda kungörelse att den i § 6 nu stadgade reduceringen av vissa tillägg å pension utgår, och att i kungörelsen i stället införas rätt till personliga dyrtidstillägg för pensionärer på reglerad stat i överensstämmelse i tillämpliga delar med vad som för närvarande gäller om personliga dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Stockholm den 26 februari 1924.

Teodor Julin.

Bil. 1.

Pension per månad enligt 1923 års riksdagsbeslut till ensam änka efter befattningshavare vid postverket.

Index 175.

Mannens lönegrad	Befattning	Oreglerad änkepension, beräknad å familjepensionsunderlag gällande omedelbart före den 1 juli 1920				Reglerad änkepension		
		Pension	Pensions-tillägg	Dyrtids-tillägg	Summa	Pension	Dyrtids-tillägg	Summa
1	Brevbärare	28 33	5 —	19 —	52 33	35 —	13 —	48 —
2	Posttiljon	30 33	5 —	21 —	56 33	35 33	13 —	48 33
4	Förste posttiljon	33 33	5 —	22 —	60 33	40 —	15 —	55 —
5	Överposttiljon	37 50	2 50	23 —	63 —	45 —	17 —	62 —
8	Postexpeditör	61 67	—	33 —	94 67	63 33	22 —	85 33
10	Förste postexpeditör	65 33	—	35 —	100 33	72 50	24 —	96 50
11	Postmästare klass 4	72 50	—	37 —	109 50	77 50	25 —	102 50
12	» » 3	77 50	—	39 —	116 50	82 50	26 —	108 50
14	» » 2	90 —	—	44 —	134 —	93 33	29 —	122 33
15	» » 1	100 —	—	46 —	146 —	105 33	30 —	135 33
20	Byråchef	123 33	—	46 —	169 33	145 33	34 —	179 33

Bil. 2.

Exempel utvisande hurusom pensionärer i statens järnvägars änke- och pupillkassa, vid tillämpning av de nya pensionsbestämmelserna lida inkomstminskning på grund av den reducering av dyrtidstillägget, som blir en följd av övergången till ny stat i änke- och pupillkasshänseende.

Pensionsbrevets nummer	Mannens lönegrad	Antal pensionärer	Förutvarande pension per kvartal	Dyrtidstillägg härå under IV kvartalet 1923	Summa per kvartal	Pension fr. o. m. 1/1 1924	Dyrtidstillägg härå för I kvartalet 1924	Summa per kvartal	Skillnad per kvartal
2167	6	Änka med 4 barn	314 —	198 —	512 —	374 —	129 —	502 —	— 9 —
2329	14	Ensam änka	366 75	141 —	507 75	370 —	93 —	463 —	— 44 5
2473	12	» »	321 25	141 —	462 25	331 —	93 —	424 —	— 38 25
2657	6	Änka med 3 barn	295 50	183 —	478 50	352 —	120 —	472 —	— 6 50
2741	13	» » 2 »	516 —	234 —	750 —	533 —	159 —	692 —	— 58 —
2827	8	Ensam änka	261 75	132 —	393 75	268 —	87 —	355 —	— 38 75
2988	4	Änka med 7 barn	285 25	240 —	525 25	354 —	159 —	513 —	— 12 25
3221	15	» » 3 »	627 50	309 —	936 50	672 —	216 —	888 —	— 48 50
3230	10	» » 1 »	396 75	165 —	561 75	416 —	111 —	527 —	— 34 75
3295	11	Ensam änka	305 —	141 —	446 —	311 —	93 —	404 —	— 42 —
3329	8	» »	261 75	132 —	393 75	268 —	87 —	355 —	— 38 75
3497	11	» »	298 50	141 —	439 50	311 —	93 —	404 —	— 35 50
3127	11	Änka med 5 barn	349 —	312 —	861 —	560 —	207 —	767 —	— 94 —
2887	9	Ensam änka	252 75	129 —	381 75	280 —	90 —	370 —	— 11 75

